

Vak	Maatschappijwetenschappen
Klas	Havo 5
Thema	Criminaliteit en samenleving
Onderwerp	Hoofdstuk 5 Overheidsbeleid

5. Overheidsbeleid

5.1 Integraal veiligheidsbeleid

De huidige samenleving wordt wel een “risicomaatschappij” genoemd, waarin bedreigingen, incidenten en calamiteiten niet zijn uit te sluiten.

Een samenleving zonder gevaar is een utopie.

Sinds 2010 heeft de lokale overheid [gemeenten] de taak om een integraal veiligheidsbeleid te organiseren en de regie te voeren over een brede en samenhangende aanpak van veiligheid.

Het gaat daarbij om een “ketenbenadering”.

Dat houdt in: er is een hele “keten” aan maatschappelijke organisaties bij betrokken, zoals: politie, justitie, brandweer, gezondheidszorg, woningbouwcorporaties, belangengroeperingen [bijv. winkeliers, ondernemers] en ook de inwoners, die allemaal medeverantwoordelijkheid dragen om de criminaliteit terug te dringen.

De gemeenten moeten de inwoners beschermen tegen onveiligheid, zonder dat de privacy wordt aangetast.

De overheid voert een tweesporenbeleid: preventie en repressie van criminaliteit.

5.1.1 Preventie [voorkomen]

Preventie → is gericht op het nemen van maatregelen om te voorkomen dat er criminaliteit plaatsvindt.

- Dit kan door:
- het versterken van de sociale controle en sociale cohesie
  - het geven van voorlichting
  - maatregelen om de verloedering van het publieke domein tegen te gaan
  - bevorderen van scholing en werkgelegenheid

5.1.2 Repressie [onderdrukken door straffen]

Repressie → is gericht op het optreden en nemen van maatregelen nadat er criminaliteit heeft plaatsgevonden

- Dit kan door:
- doeltreffender optreden bij opsporing, vervolging, [berechting, strafoplegging] en strafuitvoering
    - uitbreiding capaciteit
    - uitbreiding van bevoegdheden van politie en justitie

Versterking van de repressie kan weliswaar afschrikken [dus preventief!], maar ondanks zwaardere straffen is er nog steeds sprake van een hoge recidive; [recidive = “herhaling”, d.w.z. gaan mensen die ooit veroordeeld zijn opnieuw in de fout door het opnieuw plegen van criminaliteit?]

Er wordt uitgebreid wetenschappelijk onderzoek gedaan naar recidive.

- voorspellen van recidive; leeftijd en verloop van de criminele carrière;
- sekse, etniciteit en criminele loopbanen;
- de effectiviteit van strafrechtelijke interventies
- alcohol/recidive onderzoek;
- TBS en recidive
- alternatieve afdoeningen

5.1.3 Soorten beleid

- * **opsporingsbeleid** verhogen van de “pakkans”
- * **vervolgingsbeleid** hoe worden “zaken” afgehandeld?
[bijv. taakstraf of vrijheidsstraf]
- * **gevangenisbeleid** de relatie tussen “zitten” en “resocialisering”
- * **wetgeving** verhoogde effectiviteit door het aanscherpen van bestaande wetten en invoeren van nieuwe wetten
- * **gemeentelijk beleid gericht op preventie**
Algemene Plaatselijke Verordening [APV] aanpassen, regeling van cameratoezicht, buurtwerk, jongerenwerk [overlast door groepen hangjongeren tegengaan] rol woningbouwcorporaties [bij weed telen huurwoning uit]

5.1.4 Ontwikkelingen

- * **Uitbreiding van bevoegdheden van politie en justitie**
Proactivering van de opsporingspraktijk (zonder gefundeerde verdenking):
er hoeft niet altijd sprake te zijn van “een redelijk vermoeden van schuld” om bepaalde personen in de gaten te houden
o.a. stelselmatige observatie, inijkoperaties, undercoveracties
- * **Toename van inbreuken op de persoonlijke levenssfeer van individuele burgers**
[in hoeverre worden grondrechten /privacy aangetast om criminaliteit te voorkomen?]
- * **“Samenvoeging” van criminaliteitsbestrijding en bestrijding van overlast**
Grotere rol voor de burgemeester om maatregelen te nemen ter handhaving van de openbare orde
→Verbieden voetbalwedstrijden, preventief fouilleren, sluiten horeca
- * **Groeiende internationale invloed op het criminaliteitsbeleid en de regelgeving**
Internationale terrorismebestrijding
rol van de Europese Unie m.b.t. drugswetgeving en Nederlandse “gedoogbeleid”

5.2 Criminaliteitsbeleid in de praktijk

5.2.1 Veelvoorkomende criminaliteit

Preventieve projecten:

- intensivering van functioneel toezicht
- versterken van de binding van daders met de samenleving
- aanpassingen aan de “gebouwde omgeving”

Repressieve maatregelen:

- lik op stuk beleid [direct actie ondernemen]
- taakstraf / werkstraf ter plekke

5.2.2 Winkeldiefstal

Preventieve maatregelen door de bedrijven:

- “poortjes” en cameratoezicht, geüniformeerde beveiliging, enz.

Repressieve maatregelen door de overheid:

- landelijke invoering van ‘afrekenen met winkeldieven’: betrapte winkeldieven moeten een schadevergoeding aan gedupeerde winkeliers, geheel los van het vonnis van de rechter.
- invoering van “veelplegerslijst” en “stelselmatige dader aanpak”
[stelselmatige dader = minimaal 10 keer “in de fout” in de afgelopen 5 jaar]

5.2.3 Jeugdcriminaliteit

De bestrijding van de jeugdcriminaliteit is gericht op het voorkomen van “afglijden”.

Vroegtijdig ingrijpen, snel straffen en goede nazorg voorkomt crimineel gedrag.

Criminele jongeren worden hard aangepakt, zodat zij niet ontsporen en crimineel gedrag blijven vertonen als zij volwassen zijn.

Omdat jeugdcriminaliteit te maken kan hebben met de gezinssituatie, worden ook de ouders betrokken bij het strafproces.

Repressieve maatregelen door de overheid:

- jeugdstrafrecht voor jongeren van 12 tot 18 jaar

Jongeren die veroordeeld zijn tot detentie komen in een justitiële jeugdinrichting.

Jeugddetentie duurt maximaal 2 jaar voor jongeren van 16 of 17 jaar en maximaal 1 jaar voor jongeren tussen de 12 en de 15 jaar.

- PIJ-maatregel [= Plaatsing in een Inrichting voor Jongeren]

Na het plegen van een geweldsdelict of zedendelict, kan de rechter een jongere veroordelen tot een PIJ-maatregel.

Er moet dan sprake zijn van een ontwikkelingsstoornis of psychische aandoening.

De jongere krijgt eerst minimaal twee jaar een behandeling in een justitiële jeugdinrichting. Na deze periode kan de maatregel indien nodig verlengd worden (maximaal 2x een verlengingstermijn van twee jaar).

- inschakeling van Bureau HALT [Het ALternatief]

Minderjarige jongeren [van 12 tot 18 jaar] die lichte strafbare feiten plegen krijgen van de politie de keuze: naar de officier van justitie of naar Bureau HALT voor een HALT-maatregel.

[HALT en agressie; HALT en alcohol; HALT en schoolverzuim; HALT en veiligheid]

Via de Halt-maatregel kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij een strafblad krijgen.

Deelname aan een HALT-traject kan alleen met toestemming van de ouders. Bij het HALT-traject hoort ook de verplichting om excuses aan te bieden aan de slachtoffers en ook moet de veroorzaakte schade vergoed worden.

Tot het HALT-traject kunnen ook een werkstraf of leeropdracht behoren. Als de jongere zijn straf goed uitvoert, krijgt hij geen strafblad.

Wordt de HALT-maatregel niet goed uitgevoerd, dan stuurt Bureau HALT de jongeren alsnog naar de officier van justitie.

De Officier van Justitie bepaalt dan of de jongere een boete krijgt of alsnog voor de rechter moet verschijnen.

5.2.4 Georganiseerde criminaliteit

Overheidsmaatregelen ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit:

- meer opsporingsbevoegdheden
- gebruik maken van anonieme getuigen [onder voorbehoud]
- gebruik maken van kroongetuige in ruil voor strafvermindering

5.2.5 Terrorisme

Overheidsmaatregelen ter bestrijding van het terrorisme:

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst [AIVD] en MIVD verrichten in opdracht van de regering onderzoeken in het belang van de nationale veiligheid: daartoe verzamelen ze inlichtingen met behulp van eigen medewerkers en informanten. Deze gegevens worden gedeeld met het Openbaar Ministerie [OM] als er aanleiding is voor strafrechtelijk optreden. Vervolgens schakelt het OM de politie in.

Er is een nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

Die beoordeelt de inlichtingen en stelt dreigingsanalyses op.

5.2.6 Witteboordencriminaliteit

Het is moeilijk om de witteboordencriminaliteit doeltreffend te bestrijden.

Verklaringen daarvoor zijn:

- controlemogelijkheden zijn niet effectief genoeg
- specialistische kennis is slechts beperkt aanwezig bij de overheid

Kenmerken van de daders:

- vaak hoge maatschappelijke status
- strafbare feiten worden gepleegd in beroepssituaties

Overheidsmaatregelen ter bestrijding van de witteboordencriminaliteit:

- uitbreiding van wettelijk geregelde informatieplicht voor banken
- uitbreiding gebruik van burgerservicenummer
- meldplicht ongebruikelijke financiële transacties

5.3 Politieke visies

Regeringsplannen kabinet-Rutte-Asscher [VVD-PvdA] voor aanpak verdachten

Justitie moet krachtig en gezaghebbend kunnen optreden en criminelen moeten sneller worden aangepakt. Het kabinet-Rutte-Asscher is van plan om hiervoor verschillende maatregelen te nemen.

De plannen zijn:

- * het schadefonds geweldsmisdrijven wordt uitgebreid met onder meer dood door schuld bij ernstige verkeersovertredingen;
- * de kosten van het strafproces worden verhaald op de daders;
- * straffen van meer dan 2 jaar moeten direct ingaan.
[bij een delict met slachtoffers geldt dit bij straffen van meer dan 1 jaar];
- * gedetineerden gaan meebetalen aan hun eigen straf via een eigenbijdrageregeling;
- * verdachten kunnen makkelijker tot aan de rechtszaak in voorlopige hechtenis worden gehouden;
- * de rechter krijgt in het geval dat een verdachte meerder strafbare feiten pleegt ruimere maatregelen om een passende straf te bepalen;
- * rechters gaan witwassen strenger bestraffen en criminele vermogens beter afromen.

5.3.1 Linkse en rechtse partijen: preventie en repressie

5.3.2 PvdA van oudsher meer gericht op preventie

Zie:

<http://www.pvda.nl/standpunten/vrijheid+en+veiligheid%2FCriminaliteit-en-veiligheid>

5.3.3 VVD van oudsher meer gericht op repressie

Zie:

<http://www.vvd.nl/standpunten/141/criminaliteit>

5.3.4 CDA benadrukt het belang van sociale instituties en overdracht van het normbesef

Zie:

<http://verkiezingen.cda.nl/standpunt/criminaliteit/>

PVV legt een verband tussen criminaliteit en de aanwezigheid van niet westerse allochtonen in Nederland

Zie:

<http://www.pvv.nl/index.php/zoeken.html?searchword=criminaliteit&ordering=&searchphrase>